

PREDLOG SPREMEMB KODEKSA NOVINARJEV SLOVENIJE O UPORABI UMETNE INTELIIGENCE

Uporaba umetne inteligence (UI) v novinarstvu ima prednosti in slabosti. Lahko je koristno orodje za ustvarjanje vsebin, izboljšanje algoritmov, zmanjšanje delovne obremenitve, iskanje podatkov in oblikovanje idej za teme, lahko pa obenem ogrozi novinarsko integriteto, zaupanje in etične standarde. Uredništva se samostojno odločajo, do katere mere, za kakšne namene in kateri sistemi uporabe UI so sprejemljivi v njihovem mediju. UI je sprejemljivo orodje, če je v vseh fazah pod nadzorom ljudi in ni uporabljena neodgovorno ali/in zlonamerno. Od novinarjev, ki uporabljajo to tehnologijo, se pričakuje, da UI uporabljajo transparentno. To od medijev, uredništev in novinarjev zahteva tudi novi predlog zakona o medijih.

Ker tudi slovenski mediji vse pogosteje uporabljajo UI kot orodje pri zbiranju, urejanju, ustvarjanju in distribuciji medijskih vsebin, Novinarsko častno razsodišče predlaga dopolnitev Kodeksa novinarjev Slovenije z osnovnimi načeli, ki zagotavljajo etično uporabo teh orodij. Razsodišče poudarja, da morajo biti vse uredniške odločitve glede razvoja in uporabe sistemov UI v skladu s profesionalnimi načeli Kodeksa novinarjev Slovenije. To je tudi razlog, da se nekateri evropski medijski sveti doslej še niso odločili za etično reguliranje uporabe UI v kodeksih.

Pri snovanju predlogov je razsodišče upoštevalo aktualne dileme v strokovno-znanstvenih razpravah ter smernice Novinarjev brez meja ([Paris Charter on AI and Journalism](#)), Sveta Evrope ([Guidelines on the responsible implementation of artificial intelligence \(AI\) systems in journalism](#)), POP TV ([Smernice uporabe generativnih vsebin umetne inteligence v digitalnih izdajah POP TV](#)) in RTV Slovenija ([Načela uporabe umetne inteligence pri ustvarjanju programskih vsebin RTV Slovenija](#)), kot tudi dosedanje izkušnje in dejansko kodifikacijo teh načel v kodeksih.

Besedilo predlaganih členov izhaja iz osnovnih etičnih načel uporabe UI v novinarstvu, in sicer:

- Uredništvo je odgovorno za objavljene informacije ne glede na način njihovega nastanka in ne glede na medij ali obliko, v kateri so predstavljene javnosti, končno odgovornost nosi odgovorni urednik.
- Uredništvo transparentno komunicira o avtomatizirani produkciji novic in personalizaciji ponujenih novic, da je uporabnikom jasno, kdaj so bile novice ali njihov izbor ustvarjeni s pomočjo UI.

Skupščini v sprejem predlagamo novo poglavje Kodeksa novinarjev Slovenije, ki vsebuje tri člene in je dodano na konec kodeksa, da se ne spremeni številčenje drugih členov.

Uporaba umetne inteligence

30. člen

Novinar mora razkriti uporabo umetne inteligence in pojasniti način njene uporabe pri pripravi novinarskega prispevka, kadar bistveno vpliva na njegovo vsebino. Ne glede na obseg in način uporabe umetne inteligence je novinar v celoti odgovoren za točnost informacij in celovitost novinarskega prispevka.

31. člen

Odgovorni urednik mora pripraviti in javno objaviti pravila za uporabo umetne inteligence pri pripravi in posredovanju novinarskih prispevkov. Nobena vsebina ne sme biti avtomatizirano objavljena brez človeškega nadzora.

32. člen

Uporaba umetne inteligence ne sme ogroziti integritete novinarja in spoštovanja pravic drugih, ki jih ustvarjanje in posredovanje novinarskega prispevka zadeva.

Priporočilo k 31. členu

Uredništvo v pravilih uporabe opredeli uporabo UI glede na naslednje vidike:

1. Preglednost

- Pravila uredništva glede razkrivanja, kdaj je bila UI uporabljena pri ustvarjanju, urejanju, preverjanju ali posredovanju vsebine.

2. Točnost in odgovornost

- Novinarji so še vedno odgovorni za preverjanje vsebine, pri kateri je pomagala UI.
- Preprečevanje širjenja dezinformacij ali izmišljevanja virov.
- Človeški nadzor je obvezen pred objavo.

3. Etična uporaba

- Dovoljena uporaba – ali in v kakšnem obsegu se lahko vsebine, ustvarjene z UI, objavljajo ali uporabljajo.
- Prepovedana uporaba – morebitne omejitve uporabe UI za zavajajoče, škodljive ali nezakonite vsebine.
- Zmanjševanje tveganja pristranskosti z orodji UI, ki bi lahko popačila poročanje.
- Spoštovanje pravice do zasebnosti in varstva osebnih podatkov.

4. UI kot orodje, ne nadomestilo

- UI pomaga pri raziskovanju, povzemanju in analizi, vendar ne nadomešča novinarjev.
- Preiskovalno delo, intervjuji in kontekstualna analiza ostajajo v domeni ljudi.

5. Brez plagiatorstva ali kršitev avtorskih pravic

- Zagotoviti, da z orodji UI ustvarjeno besedilo brez dovoljenja ne kopira avtorsko zaščitene vsebine.